

Indicatorensheet met input

Aardwarmtelab gemeente Nieuwegein

22 april 2021

Inleiding

In het tweede aardwarmtelab op 22 april 2021 hebben de deelnemers tijdens de deelsessies input geleverd op het aanscherpen van de indicatoren die zijn opgesteld om de criteria uit het afwegingskader meetbaar te maken. Hieronder is de input weergegeven. De (letterlijke) input is weergegeven per indicator, behorend bij een bepaald criterium. Een aantal criteria samen vormen een thema, zoals 'veiligheid'.

De deelnemers hebben hun input geleverd via de online tool Mural en via de chatfunctie van MS Teams. We hebben de deelnemers daarbij de volgende drie vragen gesteld:

- Kunt u zich vinden in deze indicatoren?
- Welke aanpassingen en/of aanvullingen heeft u?
- Wat kunt u verder meegeven over de gewenste samenhang?

Algemene input op afwegingskader en indicatoren

- Suggesties: praten in Jip en Janneke-taal, meer begrijpelijk communiceren om zo te zorgen dat iedereen het begrijpt. Op deze manier snappen vrij weinig mensen het en haken zij dus af. Zo zonde! Aan mijn verwachtingen wordt niet voldaan.
- Neem angsten inwoners serieus. Geef ze goede info om angsten zoveel mogelijk weg te nemen.
- De criteria moeten veel beter aansluiten bij de inwoners/raadsleden. Dit alles is bedacht achter de tafel en heeft niets met de praktijk te maken.
- In 2022 gaat de nieuwe warmtewet in. Geothermie is een ultra dure techniek. Ook komen er twee nieuwe commerciële partijen bij naast Eneco. Als criterium opnemen wat de maximale stijging gaat zijn van het leveringstarief.
- Hoe wordt woonlasten neutraliteit gewaarborgd?
- Wij van de VSP vinden dat de huidige uitwerking nog onvoldoende recht doet aan het amendement. Voor de VSP geldt dat de raad elk initiatief of project dat zich aandient voor de uitvoering van lokaal en/of landelijk beleid moet kunnen toetsen en afwegen op alle voor de stad relevante aspecten. Landelijk vigerend beleid is geen argument en ook geen belemmering om dat niet te doen: alle afwegingscriteria moeten op de in het amendement vermelde wijze worden uitgewerkt en zo aan raad worden gepresenteerd.
- De VSP is het niet eens met de bewering dat de vraag naar een kostenanalyse onder de nieuwe Warmtewet (vanaf 2022) en de zorgen hierover van bewoners ongegrond is, omdat de tarieven vanaf 2022 worden vastgesteld op een andere basis, namelijk van de werkelijke leveringskosten plus een vastgestelde winstmarge. Naast Eneco, die nu de enige leverende partij is, zullen de leveringskosten toenemen omdat ook Engie en EBN hieraan willen gaan verdienen. We kunnen Eneco vragen om nu een leveringskostenanalyse te maken op basis van de nieuwe Warmtewet voor de situatie met en zonder warmtelevering door Warmtebron.
- Naast het waarborgen van de Woonlasten Neutraliteit, moet verduurzaming ook zonder grote investeringen van bewoners mogelijk zijn. De meeste inwoners en zeker ook ouderen in Nieuwegein hebben geen geld om te investeren in aanpassingen van hun warmtesysteem, ze zijn blij als ze het onderhoud kunnen betalen. Verduurzaming moet ook zonder kapitaal van bewoners mogelijk zijn

Thema Veiligheid

Criterium: Veiligheid

Indicator: Transparant delen door initiatiefnemer van alle veiligheidsinformatie, zoals deze ook gedeeld worden bij de aanvraag van de vergunningen bij het ministerie van EZK

Input:

- Er moet een toets zijn welke veiligheidsinformatie allemaal (wettelijk) gedeeld moet worden.
- Inzicht in de genomen beheersmaatregelen voor de veiligheidsrisico en welk budget beschikbaar is om risico's te dekken.
- Om welke info gaat het?
- vergelijk het met veiligheidsrisico's van b.v. winning aardgas, of andere mijn activiteiten. probeer te expliciteren hoe (on) veilig het is.
- Staatstoezicht Op De Mijnen legt in dit Toezichtsarrangement Geothermie uit hoe wij toezicht houden op de boring en winning van aardwarmte.
<https://www.sodm.nl/documenten/publicaties/2020/07/01/toezichtarrangementgeothermie>
- Staatstoezicht Op De Mijnen laat op haar website zien wat de risico's zijn bij geothermie:
<https://www.sodm.nl/sectoren/geothermie>

Indicator: De initiatiefnemer legt zich hierop vast in een SOK

Input:

- Tussen welke partijen wordt de SOK gesloten.

Indicator: Gemeente neemt deel aan het veiligheidsoverleg

Input:

- Welke partijen nemen standaard al aan het veiligheidsoverleg.
- Het veiligheidsoverleg moet niet alleen tijdens het bouwproces (boren) maar ook tijdens de exploitatie in stand blijven.

Indicator: Aandachtspunten genoemd door inwoners of belanghebbenden worden in het veiligheidsplan geadresseerd

Input:

- Er wordt nu al te veel gefilterd in de zorgen en aandachtspunten van de bewoners
- Zowel veiligheid beleving als fysieke veiligheid belichten

Indicator: Externe adviseurs die de gemeente eventueel inschakelt voor een second opinion (zoals bijvoorbeeld het ICO Aardwarmte), brengen een positief advies uit

Input:

- Bewoners moeten ook zeggenschap hebben over de keuze van de externe adviseurs
- Hoe afhankelijk zijn deze externe adviseurs?
- Externe adviseur in te huren door de raad in plaats van de gemeente of opdrachtgever

Indicator: Het project /de initiatiefnemer bindt zich aan een landelijke schaderegeling en een landelijk schadeprotocol

Input:

- Ik heb begrepen dat niet alles is gedekt door de huidige wetgeving. Hoe kunnen we borgen dat toch alles goed geregeld is?
- Om welk aandachtspunten gaat het?
- Wat zijn de metingen voor de boringen. belangrijk om die vooraf te doen, seismologisch meteen
- Een meting moet op verzoek van inwoner mogelijk zijn (en kosteloos)
- De landelijke schaderegeling is volstrekt onvoldoende. Kijk de Hofbar even na van afgelopen week.
- De VSP kijkt met grote zorg hoe EZK, de Commissie Mijnbouwschade en de experts die schade onderzoeken in Groningen uitvoering geven aan een Schadeprotocol. Staat de inwoners van Nieuwegein dit ook te wachten, nu EZK dit Schadeprotocol ook landelijke voor aardwarmte heeft voorgedragen en kritiek hierop naast zich neerlegt ? Dit Schadeprotocol gaat inwoners in deze wijze niet ontzorgen, maar juist veel ellende bezorgen.

Indicator: Resultaten van seismische monitoring worden digitaal gedeeld

Input:

- Ook andere monitoring van geluid, lucht en water.
- Monitoring van geluid/lucht- en waterkwaliteit wordt geregeld in de Omgevingsvergunning
- KNMI heeft een landelijk meetnetwerk voor seismiciteit, resultaten zijn openbaar: <https://www.knmi.nl/nederland-nu/seismologie/aardbevingen>
- Lokale seismische monitoring wordt alleen gedaan bij bepaalde risico-niveau's. Dit wordt behandeld in het advies op het winningsplan dat Staatstoezicht Op De Mijnen geeft
- Lokale seismische monitoring gebeurt alleen bij bepaalde risico-niveau's
- Het KNMI heeft een landelijk seismisch meetnetwerk. De metingen zijn openbaar op <https://www.knmi.nl/nederland-nu/seismologie/aardbevingen>
- Op wiens verzoek wordt de monitoring gedaan? Kan dat ook op initiatief van bewoners en dat initiatiefnemer dat dan overneemt/uitvoert?
- Een nulmeting is erg wenselijk

Indicator: Het veiligheidsplan van het project maakt op toegankelijke wijze inzichtelijk bij welke omstandigheden of meetwaarden het boren of winnen wordt gestopt en welke procedure hiervoor geldt

Input:

- Ik vind dat ergens geregeld moet worden dat fracking verboden is.
- Om te mogen fracken is toestemming nodig van het Ministerie van Economische Zaken, gemeenten en provincies hebben hierbij alleen adviesrecht.[6] Dit adviesrecht heeft met de Mijnbouwwet meer gewicht gekregen.[1]
- Fracking gebeurde in Drenthe voor het eerst in juni 1971 nabij Coevorden. Daarna volgden meer dan honderd gevallen van fracking in Friesland, Groningen en Drenthe.[1]
- Vanaf de jaren 50 wordt fracking in Nederland toegepast. Sinds 2016 past de NAM fracking toe in een gasveld bij Gramsbergen. In 2019 heeft het Rijk de NAM toestemming gegeven gas middels fracking te winnen in Pieterzijl.[7][8]
- Als de uitvoerder hydraulische stimulatie (fracking) wil uitvoeren, wordt dit door Staatstoezicht Op De Mijnen op veiligheid getoetst.
- Aanvulling: wordt gestart met boren/winnen
- In het instemmingsbesluit op het winningsplan staat beschreven onder welke voorwaarden de winning kan plaatsvinden.
- In het instemmingsbesluit op het winningsplan wordt vastgelegd aan welke voorwaarden de winning moet voldoen
- Bij problemen stoppen is te laat.

Indicator: De initiatiefnemer conformeert zich aan de uitkomsten van de werkgroep veiligheid en schade. De uitkomsten worden vastgelegd in een SOK

Input:

- Geen input

Algemene input bij thema veiligheid:

- Onder veiligheid wordt niet het aspect externe veiligheid bedoeld. Hiervoor is de gemeente bevoegd gezag. Het is niet eenduidig op dit moment hoe en of dit thema in het Besluit Kwaliteit leefomgeving wordt ingepast. Daarom expliciet benoemen, bijvoorbeeld onder kopje ruimtelijke inpassing
- Boren dichtbij of in de bewoonde omgeving blijft een groot bezwaar
- Misschien ervaringen ophalen bij de gemeente den haag die al een doublet heeft staan midden in de stad
- Deze indicatoren sluiten niet aan bij de zorgen van inwoners en raadsleden. Mooie waarborgen is prachtig, maar wat zijn de risico's, hoe groot is de kans dat deze zich voordoen? Waarom vindt de initiatiefnemer (toch) dat het in Nieuwegein kan en moet?
- Er moet geluisterd naar angsten inwoners
- Alle kaders die voor een MER van toepassing zijn zouden in het afwegingskader terug moeten komen. Maak duidelijk welke punten ook in een MER zitten.
- Er wordt met te weinig data gewerkt
- Te veel wishful thinking

- Des te verder van bebouwde omgeving des te minder risico's. Aangeven welke van de lokaties de grootste afstand heeft tot bewoonde wereld. Opbrengst en kosten mag hier niet ten koste gaan van veiligheid
- Aardwarmtelevering gaat gepaard met grote risico's waar we volgens TNO, de Mijnraad, EBN, het Staatstoezicht Op De Mijnen en ook Warmtebron zelf zeker rekening mee moeten houden. We hoeven alleen maar naar Groningen te kijken om te zien hoe groot de impact hiervan is op de betrokken mensen en hun samenleving. Maar dat lijkt voor deze partijen toch 'een ver van mijn bed show', als ze zelfs projecten accorderen met bijna 20% kans op aardbevingen. Echter voor de VSP is het dat zeker niet. Onze zorg is dat de beoordeling van de veiligheid niet op voldoende afstand staat van de belangen van EZK en de sector. Dat is de conclusie van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid en ook de ervaring van de provincies Friesland, Drenthe en Overijssel.
- De VSP wil absoluut geen aardbevingen in en onder Nieuwegein. Voorkomen is nodig, want genezen is niet mogelijk. De afstand van een aardwarmteproject tot de stad moet toereikend zijn om dit als veiligheids criterium voor bewoners te waarborgen. Als Warmtebron niet bereid is om hierin te investeren, dan is er bij de inwoners van Nieuwegein en bij de VSP geen draagvlak voor dit project.

Thema Duurzaamheid

Criterium: Duurzaamheid

Indicator: Het initiatief draagt in de totaal mix van het stadswarmtenet bij ter orde-grootte van minimaal 4.000 – 6.000 woningen

Input:

- Per initiatief? Project? Boring/winning
- Er zijn studies gedaan die als onderwerp hebben hoe duurzaam aardwarmte is over de hele keten bv. L. Gonzalez 201?
- Hoe duurzaam is het initiatief? Onderzoekresultaten beschikbaar maken
- Alternatieve warmtebronnen zijn er die warmtenet kunnen verduurzamen
- Een initiatief moet er aan bijdragen dat er een duidelijke verduurzaming plaatsvindt van de stadsverwarming. Dus een echte verbetering t.a.v. andere maatregelen/huidige situatie en die ook op langere termijn een grote duurzaamheidswinst blijft geven.
- Dit zou een weging moeten worden van voor- en nadelen, kansen en risico's
- Hoe het zou moeten zijn: wat moeten we halen? Wat draagt dit bij? Wat gaat het kosten en is het dat ons waard?
- Welke alternatieven voor geothermie worden hier vergeleken?
- Indicator CO2 besparing opnemen
- Aangeven hoe substantieel de verduurzaming is ook ten opzichte van andere bronnen
- De VSP wil zeker weten dat het aardwarmteproject bijdraagt aan de volledige verduurzaming van het warmtenet in 2030. Dit moet door een deskundig bureau (TNO of CE-Delft) worden berekend voor het voorgestelde LEAN project en ter beoordeling worden voorgelegd aan de Raad.
- De VSP wil vooraf onderzocht zien, dat het LEAN project binnen het palet van mogelijkheden voor verduurzaming een goede keuze is en we de komende 30 jaar niet lijdzaam moeten toezien dat we door een te snelle accordering betere en vooral veilige verduurzaming bronnen aan de kant moeten laten staan. Deze hardloper moet geen doodloper worden. Een overwogen en samenhangend besluit is alleen mogelijk als deze kennis in de afweging en overweging kan worden meegenomen

Indicator: De initiatiefnemer presenteert maatregelen voor het minimaliseren van warmteverliezen in het warmtenet

Input:

- Wie bepaalt welke maatregelen daadwerkelijk worden toegepast?
- Onafhankelijkheid!?
- Kan dit wel? Productie en distributie staan mogelijk los van elkaar.

Indicator: De initiatiefnemer presenteert maatregelen voor het mitigeren van de bijvangst

Input:

- Waar worden deze gepresenteerd en opgenomen?
- In het winningsplan die ook aan de gemeente ter beoordeling wordt aangeboden wordt verteld wat de winningsstrategie
- Bijvangst kan ook milieu belastende stoffen bevatten voor bodem en water. Vervuiling milieu moet duurzaam worden voorkomen/geborgd. (Condensaat)
- Is mitigatie wel de juiste oplossing?

Indicator: De initiatiefnemer presenteert een onderbouwd en door de gemeente desgewenst via een second opinion toetsbaar plan over haar circulariteitsstrategie voor het project conform de R-ladder 2020 van het PBL: rethink (productontwerp), reduce, re-use, repair, etc.

Input:

- Bij aardwarmte productie wordt het geothermische water rondgepompt en komt in principe niet buiten het circulatie systeem zeker niet als besloten is niet te ontgassen en het gas nuttig aan te wenden
- Het boren en produceren moet ook zoveel mogelijk met duurzame en circulaire toepasbare materialen en materieel gebeuren. Niet gebruikelijk in deze industrie.
- De levensduur van de bron moet lang genoeg zijn om ook duurzaam te zijn.
- Levensduur van een bron is in de ontwerpfase tot op zekere hoogte te bepalen.

- Duidelijkheid hoe duurzaam geothermie in deze vorm in de hele keten is. Dus inclusief bijvangst, niet te gebruiken restwarmte Steg centrale enz. Dit middels een onderzoek
- Aangeven welke alternatieven er zijn. Met andere woorden, wat leveren andere alternatieven op op de ladder van duurzaamheid

Algemene input bij thema duurzaamheid:

- In vind deze indicatoren niet de punten benoemen die voor bewoners en raadsleden doorslaggevend of bepalend zijn. Het raakt niet de essentie
- Afwegingskader moet geschikt zijn voor toetsing alle mogelijke warmtebronnen niet alleen aardwarmte

Thema Maatschappelijke Aanvaardbaarheid

criterium: Maatschappelijke aanvaardbaarheid

Indicator: Initiatiefnemer richt de inwonersparticipatie in. Ze maakt hiertoe met de gemeente een overall plan voor het betrekken van stakeholders en omwonenden (omgevingsmanagement) in alle fasen van het project

Input:

- Gemeente lever zelf ook een omgevingsmanager om dit goed vorm te geven
- Valse start door te laat betrekken van inwoners. Daardoor moet er veel moeite gedaan worden om vertrouwen te herstellen.
- Locaties met grootste afstand tot bebouwde kom het belangrijkste maken
- Wat mag je nog als gemeente?

Indicator: De initiatiefnemer, de gemeente, de inwoners (m.a.w. de driehoek, zoals geformuleerd in het ICO advies) zijn in alle fasen van de voorbereiding en de winning aanspreekbaar en leggen verantwoording af over besluiten die zijn nemen vanuit hun rol en verantwoordelijkheid

Input:

- Gemeente staat te weinig aan de kant van de inwoners.
- Laat duidelijk zien dat de gemeente achter de inwoners staat in plaats van achter de initiatiefnemer of de rijksoverheid

Indicator: Afspraken tussen initiatiefnemer en gemeente, om de belangen van inwoners van Nieuwegein te borgen, zijn transparant en toegankelijk

Input:

- Vastleggen wanneer de omgeving voldoende is betrokken
- Te weinig afstand tussen initiatiefnemer en gemeente
- Waar kan de gemeente voor de inwoners gaan staan. Waar mogelijk! Maak het zo concreet mogelijk.
- Veiligheid voor de omgeving kan reden zijn voor gemeente

criterium: Schade

Indicator: Initiatiefnemer bindt zich aan een landelijke schaderegeling en een schadeprotocol dat rechthebbenden garanties biedt over tijdige en volledige vergoeding van eventuele schade

Input:

- Wat stelt een landelijke schaderegeling voor? Communicatie tot op heden niet positief

Indicator: De initiatiefnemer gaat een SOK met de gemeente aan waarin aangaande schade aanvullend ten opzichte van de voorgaande indicator het volgende aanvullend is opgenomen: De initiatiefnemer is verplicht om zich te verzekeren tegen bepaalde soorten schade voor een bepaalde verzekerde som. In overleg met de gemeente zijn minimaal de volgende punten in een verzekering opgenomen: wijze van afhandeling van schade, type te verzekeren schade en som van de te verzekeren schade

Input:

- Goed nagaan of dit afdoende is, gezien de ontwikkelingen in Groningen is hier weinig vertrouwen in de landelijke schaderegelingen. Kan de gemeente nog meer afspraken maken?
- Omkering bewijslast, dus bij initiatiefnemer. Geeft meer vertrouwen
- Aanvullende afspraken over bewijslast en vergoedingen
- SOK en verzekering bieden te weinig zekerheid. Er moet een waarborgfonds komen dat onafhankelijk is van bedrijven.
- Indirecte gevolgen geothermie meenemen in schadeprotocol (zoals scheuren in funderingen)
- Duidelijkheid wie schadeprotocol gaat uitvoeren. Is dat IMK of EZK

Criterium: Lokale betrokkenheid boren en testen en lokale betrokkenheid in de winningsfase. Uitwerking hiervan volgt in het participatieplan.

Input:

- Klankbordgroep instellen. Betrokkenheid van de wijknetwerken.

Thema Ruimtelijke Inpassing

Criterium: Ruimtelijke kwaliteit

Indicator: Het initiatief zorgt niet voor onoverkomelijke verkeerskundige belemmeringen

Input:

- Bij deze beide criteria is "onoverkomelijke belemmeringen" te zacht uitgedrukt. Beide onderdelen moeten gewoon goed beschermd zijn.

Indicator: Het initiatief stuit niet op onoverkomelijke archeologische of cultuurhistorische belemmeringen

Input:

- Bij deze beide criteria is "onoverkomelijke belemmeringen" te zacht uitgedrukt. Beide onderdelen moeten gewoon goed beschermd zijn.

Indicator: Het initiatief zorgt niet voor onoverkomelijke belemmeringen qua flora & fauna en gebiedsbescherming

Input:

- Geen groen opofferen.
- Wat zijn de gevolgen voor de natuur? Hoeveel bomen verdwijnen, wat betekent het voor de ecologie van het gebied. Hoe wordt gecompenseerd?

Indicator: Het initiatief heeft geen negatief effect op bodemkwaliteit

Input:

- Geen input

Criterium: Functionaliteit locatie

Indicator: Het is navolgbaar onderbouwd waarom dit locatie is die voldoet aan de criteria en bij meerdere geschikte locaties het meest geschikt is

Input:

- Veiligheid van de boorlocatie ook voor het meekomen van gas. Daarvoor moet uitgebreide evaluatie worden aangeleverd over reikwijdte van overlast in geval er iets zou gebeuren
- Wat is een aanvaardbaar risico met betrekking tot de afstand tot woningen.
- Afstand tot bebouwing
- Bestaande verordening over afstand (besluit 2007, geen industriële activiteiten bij bebouwde omgeving)

Indicator: Het initiatief is inpasbaar in een bestemmingsplan of er ligt een positief besluit over een principeverzoek voor aanpassing van het bestemmingsplan

Input:

- Hier gelden voornamelijk de voorwaarden die voorheen in de Hinderwet waren opgenomen

Indicator: Het initiatief neemt maatregelen voor een positieve bijdrage aan de stedenbouwkundige structuur en ruimtelijke kwaliteit

Input:

- Omwonenden moeten kunnen meedenken over de inrichting en uiterlijk

Indicator: Het initiatief vormt geen belemmering voor voorzienbare toekomstige ontwikkelingen in de omgeving

Input:

- Geen input

Indicator: De functie veroorzaakt geen permanente overlast voor de omgeving (geluid, stank, licht, etc.)

Input:

- Ook opnemen hoeveel tijdelijke overlast is toegestaan

Criterion: Inrichting boorlocatie

Indicator: De inrichting van de boorlocatie vormt geen onoverkomelijke hinder voor de nabije omgeving

Input:

- Wie definieert "onoverkomelijk" en "hinder" "belemmering" enz.
- Bij het boren is er immer een bepaalde hoeveelheid overlast. Moet wel een definitie van onoverkomelijk zijn

Criterion: Opruimplicht

Indicator: De initiatiefnemer draagt zorg voor de oplevering van een nette oplevering van de gebruikte grond

Input:

- Nette oplevering? Wat betekent dat?
- De gronden moeten met dezelfde kwaliteit worden achtergelaten als bij aanvang van project.
- Staatstoezicht Op De Mijnen ziet toe op het verlaten van de putten is geregeld in de mijnwet

Algemene input bij thema ruimtelijk inpassing:

Input:

- Toevoegen criterium externe veiligheid. Zie geeltje onder veiligheid. Begrippen plaatsgebonden risico en verantwoording groepsrisico als indicator opnemen
- Niet-onoverkomelijke belemmeringen klinkt alsof er best veel belemmeringen mogen komen. Klinkt niet geruststellend.
- Zo min mogelijk overlast voor omwonenden.
- Hoe kan worden voorkomen dat kosten van de aardwarmtewinning worden afgewenteld op de energierekening van de bewoners. Biedt het NMDa-principe uit de nieuwe Warmtewet 2.0 voldoende waarborg

Thema Vergunningen

Criterium: Vergunning

Indicator: De initiatiefnemer verklaart bereid om een SOK aan te gaan met de gemeente

Input:

- Geen input

Indicator: De initiatiefnemer legt bij het locatievoorstel een volwaardig plan van aanpak over voor de volgende fase

Input:

- Zou voor een deel in het winningsplan komen te staan die als plan moet worden ingediend bij EZK (mijnwettelijk) de gemeente en provincie hebben een rol in de beoordeling van dit plan
- Veel te abstract

Indicator: Zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag EZK betrekken gemeente Nieuwegein maximaal bij uitwisseling en beoordeling informatie inzake de door de initiatiefnemer aan te vragen vergunningen

Input:

- In de nieuwe mijnwet lijken een heel aantal van deze elementen al geadresseerd

Algemene input bij thema vergunningen:

- Rol gemeente na verstrekken vergunning is onduidelijk. Afspraken maken welke rol gemeente heeft na afgifte vergunning.